

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระจตัวแทงเสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (research and development) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ สจัด อุทรานันท์ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการและพัฒนาเนื้อหาสาระ เรื่อง กระจตัวแทงเสื่อ 2) การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง 3) การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 4) การประเมินหลักสูตรระหว่างการทดลองใช้ 5) การประเมินหลักสูตรหลังการทดลองใช้ และ 6) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนรู้เรื่อง กระจตัวแทงเสื่อ ของนักเรียนและศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองของนักเรียนในการนำการแสดงกระจตัวแทงเสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ศึกษาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการแสดงกระจตัวแทงเสื่อที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระจตัวแทงเสื่อ ฉบับร่าง ก่อนนำไปใช้ในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ด้านหลักการ จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 2 3 4 5 6 และ 7 ประเมินหลักสูตรระหว่างใช้ในด้านพฤติกรรมระหว่างเรียนและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร ประเมินหลักสูตรหลังการใช้ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติของนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตร กระจตัวแทงเสื่อ มาปรับปรุงให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการและพัฒนาเนื้อหาสาระเรื่อง กระต๊วงเตงเสื่อ

1.1 จากการศึกษาความต้องการในการเรียนรู้เรื่อง กระต๊วงเตงเสื่อ พบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 88.45 เห็นด้วยกับการนำกระต๊วงเตงเสื่อมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนต้องการให้ครูและปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนนักเรียนเห็นด้วยและมีความต้องการที่จะเรียนรู้ เรื่อง กระต๊วงเตงเสื่อ เกี่ยวกับ จังหวะ ทำนอง และวิธีการแสดงกระต๊วงเตงเสื่อ เพลงที่ใช้ในการแสดง ประวัติความเป็นมาของกระต๊วงเตงเสื่อ การทำหัวเสื่อและอุปกรณ์ประกอบการแสดง ตามลำดับ

1.2 เนื้อหาสาระเรื่องกระต๊วงเตงเสื่อที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน มีขอบเขตของเนื้อหา คือ ประวัติความเป็นมาของกระต๊วงเตงเสื่อ เนื้อเรื่องในการแสดง องค์ประกอบของการแสดง ตัวละครในการแสดงกระต๊วงเตงเสื่อ ลักษณะของเพลงร้อง และจังหวะ เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง ลักษณะการแต่งกายของตัวละคร บุคลิกท่าทางการรำรำของตัวละคร ขั้นตอนการแสดงกระต๊วงเตงเสื่อ โอกาสที่ใช้ในการแสดง รายละเอียดดังนี้

ประวัติความเป็นมาของกระต๊วงเตงเสื่อ พบว่า การละเล่นพื้นบ้านกระต๊วงเตงเสื่อเป็นการละเล่นที่เลียนแบบมาจากการละเล่นของหลวง คือ กระอ้วกเตงควาย ซึ่งเป็นการละเล่นของหลวงที่มีมาแต่กรุงศรีอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นการละเล่นที่แสดงในพระราชพิธีต่างๆ ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่า กระอ้วกเตงควาย จะแสดงหน้าที่นั่งในเขตพระราชฐานเท่านั้น นอกเขตพระราชฐานก็สามารถแสดงได้เช่นกัน อาจเป็นไปได้ที่กระอ้วกเตงควายเป็นการละเล่นของหลวงซึ่งเป็นของคนชั้นสูง ทำให้ชาวบ้านที่นำรูปแบบการแสดงมาเล่นต้องดัดแปลงให้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันทั้งตัวละคร เนื้อเรื่องที่ใช้ในการแสดง และ รูปแบบวิธีการเล่น ชาวบ้านจึงเรียกว่ากระต๊วงเตงเสื่อ และหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดภาวะคับขันและเศรษฐกิจประเทศทรุดโทรมการแสดงชนิดนี้จึงมีผู้รู้ และสืบทอดน้อยลงโดยนิยมเล่นเฉพาะงานบุญเท่านั้น และมีแสดงในภาคกลางโดยเฉพาะเขตนบุรีเป็นส่วนใหญ่

เนื้อเรื่องในการแสดง ครอบครัวของบ๊องตันมีอาชีพหาของป่า เมื่อรู้ข่าวว่าเจ้าเมืองประกาศหาผู้ที่จะมาปราบเสื่อสมิงที่ทำร้ายชาวบ้าน บ๊องตันจึงได้อาสาเข้าป่าเพื่อฆ่าเสื่อและสามารถฆ่าเสื่อได้เป็นผลสำเร็จ บ๊องตันจึงนำหัวเสื่อไปถวายให้กับเจ้าเมือง

องค์ประกอบของการแสดง ได้แก่ เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย ผู้แสดง เพลงที่ใช้ในการแสดง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ตัวละครในการแสดงกระต๊วแทงเสื่อ ได้แก่ บ๊องตัน นางเม็ย จุก แกละ และเสื่อ ลักษณะของเพลงร้องและจังหวะ นิยมใช้จังหวะ ตะลุง เป็นหลัก นอกจากนี้อาจมีการใช้จังหวะอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน เช่น จังหวะ ชะชะช่า สำหรับเพลงร้องจะใช้เพลง บ๊องตันเข้ากรุง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ได้แก่ กลองตุ๊ก 2 ใบ หรือมากกว่ากลองโทน 2 ใบ หรือมากกว่า กรับ ฉาบ ฉิ่ง ฉ้องคู่ (นึ่งหน่อง) ฉ้องโหม่ง

อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง ได้แก่ หอก ขวาน มีด ตะกร้า บ่วงไฟ ลักษณะการแต่งกายของตัวละคร สรุปได้ว่า 1) บ๊องตัน สวมเสื้อคอกลมแขนสั้น หรือเสื้อแขนยาว นุ่งสนับเพลา ตามด้วยโจงกระเบน ผ้าคาดเอว สิริยะสวมหน้ากากบ๊องตัน 2) นางเม็ย สวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าถุงยาวกรอมเท้า ห่มผ้าสไบ สวมเครื่องประดับ 3) จุก แกละ สวมเสื้อคอกลมแขนสั้น นุ่งโจงกระเบน สิริยะสวมหัวแบบจำลอง และ 4) เสื่อ สวมชุดลายเสื่อและใส่หัวเสื่อ

บุคลิกท่าทางการร่ายรำของตัวละคร สรุปได้ว่า 1) บ๊องตัน มีลักษณะท่าทางการร่ายรำที่เข้มแข็ง กล้าหาญ สง่างาม และต้องมีความชำนาญในการใช้อาวุธ 2) นางเม็ย มีลักษณะท่าทางการร่ายรำที่อ่อนช้อย สวยงาม 3) เจ้าจุกและเจ้าแกละ มีลักษณะท่าทางการร่ายรำที่เข้มแข็ง ทะมัดทะแมง และสามารถใช้อาวุธประกอบการแสดงได้เป็นอย่างดี และ 4) เสื่อ มีลักษณะท่าทางการร่ายรำที่คล่องแคล่ว ว่องไว ซึ่งท่าทางต่าง ๆ ได้เลียนแบบมาจากกิริยาต่างๆของเสื่อ

ขั้นตอนการแสดงกระต๊วแทงเสื่อ สรุปได้ว่า ก่อนเริ่มทำการแสดงทุกครั้งผู้แสดงต้องทำพิธีไหว้ครู จากนั้นนักดนตรีบรรเลงเพลงโหมโรงและเริ่มทำการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบตามเนื้อเรื่อง

โอกาสที่ใช้ในการแสดง กระต๊วแทงเสื่อนิยมจัดแสดงในงานบุญ งานมงคลต่าง ๆ หรืองานวัดประจำปี

2. ผลการสร้างหลักสูตรฉบับร่าง

หลักสูตรฉบับร่างที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเอกสาร 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ส่วนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน และ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ผลการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้

คุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระจับปี่ เพลงเสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ซึ่งตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลในภาพรวม มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในทุกองค์ประกอบ สามารถนำไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

4. ผลการประเมินหลักสูตรระหว่างทดลองใช้

ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับ ดีมาก (ค่าเฉลี่ย 16 คะแนน) และจากการ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคจากการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนมากที่สุดคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การประดิษฐ์หัวเสื่อ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การรำประกอบการแสดง สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง องค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดงกระจับปี่ เพลงเสื่อ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง ภูมิใจไทยทำสร้างสรรค์ผลงาน สำหรับปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ด้านสื่อ เกี่ยวกับความเพียงพอของสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

5. ผลการประเมินหลักสูตรหลังการทดลองใช้

หลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระจับปี่ เพลงเสื่อ พบว่านักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมีคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ผลรวมของคะแนนทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 24.92 คิดเป็นร้อยละ 83.07 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 สำหรับในด้านทักษะการปฏิบัติ กิจกรรม ซึ่งมีคะแนนเต็ม 70 คะแนน พบว่า ผลรวมของคะแนนทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 61.34 คิดเป็นร้อยละ 87.63 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 จึงแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถและทักษะปฏิบัติผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง กระจับปี่ท่วงเสื่อ ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยนำผลจากการประเมินหลักสูตรระหว่างการทดลองใช้ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งปัญหาที่นำมาปรับปรุงแก้ไข คือ เรื่องระยะเวลาที่ไม่เพียงพอ และความเพียงพอของสื่อ โดยเพิ่มระยะเวลาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การประดิษฐ์หัวเสื่อ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การรำประกอบการแสดง แผนละ 2 ชั่วโมง และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สาระ นาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง กระจับปี่ท่วงเสื่อ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาความต้องการในการเรียนรู้เรื่อง กระจับปี่ท่วงเสื่อ ของนักเรียน และความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้ปกครองเห็นด้วยและนักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้ เรื่อง กระจับปี่ท่วงเสื่อ ตลอดจนต้องการให้ครูและปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนและพร้อมที่จะให้การสนับสนุน โดยมีเนื้อหาสาระที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของกระจับปี่ท่วงเสื่อ เนื้อเรื่องในการแสดง องค์ประกอบของการแสดง ตัวละครในการแสดงกระจับปี่ท่วงเสื่อ ลักษณะของเพลงร้อง และจังหวะ เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง ลักษณะการแต่งกายของตัวละคร บุคลิกท่าทางการรำรำของตัวละคร ขั้นตอนการแสดงกระจับปี่ท่วงเสื่อ และโอกาสที่ใช้ในการแสดง การประเมินคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาก่อนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ในภาพรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) การประเมินระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับ ดีมาก (ค่าเฉลี่ย 16 คะแนน) แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนมากที่สุดคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่านักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 86.26 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร เรื่องระยะเวลาโดยเพิ่มระยะเวลาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การประดิษฐ์หัวเสา และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การรำประกอบการแสดง เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระจตัวแทงเสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการและพัฒนาเนื้อหาสาระเรื่อง กระจตัวแทงเสื่อ

1.1 จากการศึกษาความต้องการในการเรียนรู้ เรื่อง กระจตัวแทงเสื่อ พบว่า นักเรียนมีความต้องการในการเรียนรู้เรื่องกระจตัวแทงเสื่อเพราะเป็นการแสดงที่นักเรียนส่วนใหญ่มักจะพบเห็นบ่อยครั้งในงานสำคัญต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนนอกจากนี้นักเรียนบางคนยังมีส่วนร่วมในการแสดงอีกด้วย สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนก็เห็นด้วยในการนำเอาการแสดงกระจตัวแทงเสื่อมาจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนในสถานศึกษา โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพราะการแสดงกระจตัวแทงเสื่อเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและมีแนวโน้มกำลังจะสูญหายไปจากสังคม วิธีที่จะช่วยอนุรักษ์ศิลปะการแสดงนี้ได้เหมาะสมที่สุด คือ การจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักและภูมิใจในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ดังที่ ประชิต สุกฤษพัฒน์ และคณะ (2551, หน้า 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นมรดกที่สำคัญของสังคมและเป็นเครื่องมือให้การศึกษาซึ่งทุกคนในสังคมควรช่วยกันรักษาไว้เพื่อให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปได้รู้จักตัวเองและเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต สอดคล้องกับ ปกรณ์ สิงห์สุริยา (2526, หน้า 32) กล่าวถึงการศึกษากับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมควรแทรกอยู่ในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ดร. รุ่ง แก้วแดง ที่เห็นว่า วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิต วัฒนธรรมมีการถ่ายทอดวิธีคิดหรือแนวคิดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และกระบวนการถ่ายทอดที่ดีที่สุดก็คือการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาฏ ปทุม (2548, หน้า 138) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรละครชาตรีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ระดับช่วงชั้นที่ 2 สำหรับโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาหา (สมัครผดุง) จังหวัดนครปฐม กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ชุมชน

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนทักษะ และประสบการณ์จริงให้กับผู้เรียน

1.2 เนื้อหาสาระที่นำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระจับปี่แทงเสื่อ มีเนื้อหาครบถ้วนและเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งในด้าน สาระความรู้และกิจกรรม สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2552, หน้า 164 -165) ได้นำเสนอองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งประกอบด้วย นาฏยศัพท์และภาษาท่าทาง นาฏศิลป์ไทย เนื้อร้องและทำนองเพลง จังหวะ การแต่งกายและการแต่งหน้า เครื่องดนตรีที่ใช้ บรรเลงประกอบการแสดง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

2. การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง

ผลจากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา สาระนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง กระจับปี่แทงเสื่อ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ จึงประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุทิน อนุทิน (2548, หน้า 108-124) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรละครชาตรีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ระดับช่วงชั้นที่ 2 สำหรับโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาห์ จังหวัดนครปฐม พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการ คุณภาพของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล

3. การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้

ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรอยู่ใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสร้างเอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรตามรูปแบบของกรมวิชาการ ดังที่ ทิศนา แจมมณี และคณะ (2548, หน้า 16) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 21) และ กรมวิชาการ (2545, หน้า 121 - 123) ได้นำเสนอองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมิน โครงร่างหลักสูตรฉบับร่างที่มีหลักการและวิธีการ สัมพันธ์สอดคล้องกัน ช่วยให้พิจารณาสรุปผลได้ว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผล ที่ได้จากการประเมิน ไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดใน การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ของ สงัด อุทรานันท์ (2535, หน้า 246-247) ที่กล่าวว่า

การประเมินผลเบื้องต้นของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพราะเป็นการทบทวนตรวจสอบหลักสูตรที่จัดขึ้นว่ามีสิ่งใดบกพร่อง และสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยเสนอหลักสูตรที่จัดทำขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรทั้งฉบับว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับใด

4. การประเมินหลักสูตรระหว่างการทดลองใช้

ผลการประเมินหลักสูตรระหว่างทดลองใช้ ซึ่งผู้วิจัยนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านตามลำดับขั้นในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับดีมาก เนื่องจากเนื้อหาสาระมีความน่าสนใจเหมาะสมกับวัย นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ปฏิบัติจริงตลอดจนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2543, หน้า 8) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตเหมาะสมกับความสามารถความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังทำให้ทราบถึงอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ รวมถึงข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป สอดคล้องกับแนวความคิดของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 131) ที่กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปทดลองใช้เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ สามารถนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

5. การประเมินหลักสูตรหลังการทดลองใช้

ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนาคปรก พบว่า ผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.92 คิดเป็นร้อยละ 83.07 และผลจากแบบประเมินทักษะปฏิบัติ พบว่า คะแนนรวมทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 61.34 คิดเป็นร้อยละ 87.63 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 ทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง กระดาษแทงเสื่อ มีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดทักษะความชำนาญทั้งในด้านการร้อง การรำและการเล่นดนตรีที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับ อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 147) ที่กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้การสอนยึดหลักการเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ (mastery learning) คือเรียนรู้ทีละน้อยจากง่ายไปหายาก นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จทีละขั้นตอน เพื่อให้เกิดความภูมิใจและมีกำลังใจในการเรียนต่อไป โดยกำหนดเป้าหมายของการเรียนเป็นเกณฑ์การผ่านร้อยละ 80

ของคะแนนเต็มทั้งหมด ซึ่งประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีพร ไชยเชษฐ์ (2542, หน้า 84) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยหลักการเรียนเพื่อรอบรู้ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร คือ ปัญหาเรื่องระยะเวลา แก้ไขโดยเพิ่มระยะเวลาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การประดิษฐ์หัวเสา จำนวน 2 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความประณีต ละเอียดอ่อนจึงจะทำให้ผลงานออกมาเรียบร้อย และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การรำประกอบการแสดง จำนวน 2 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะความชำนาญและความสวยงามของท่ารำ ปัญหาเรื่องความเพียงพอของสื่อ แก้ไขโดยจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2 เรื่อง คือ ขั้นตอนวิธีการประดิษฐ์หัวเสา และท่ารำประกอบการแสดง กระจตัวแทงเสา ตลอดจนจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของ สงัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 250) กล่าวว่าหลักสูตรสามารถปรับปรุงและแก้ไขให้มีความเหมาะสมได้เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนนำหลักสูตรสถานศึกษา สารานุกรมศิลป์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง กระจตัวแทงเสา ไปใช้ ควรคำนึงถึงบริบทของท้องถิ่น ความพร้อมของปราชญ์ชาวบ้าน
2. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของ เอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด
3. ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรครูผู้สอนควรเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด โดยจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดผลตามจุดหมายของหลักสูตร และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน
4. การปรับระยะเวลาในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสามารถปรับขยายได้ขึ้นอยู่กับผู้ใช้หลักสูตรและความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและสถานศึกษา

5. ครูผู้สอน หรือปราชญ์ชาวบ้าน ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์เกี่ยวกับ ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตน และควรเป็นผู้ที่มีเทคนิคที่หลากหลาย ในการถ่ายทอดความรู้เพื่อจูงใจผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานของการเรียนรู้และความสามารถ ที่แตกต่างกัน

6. ผู้วิจัยต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และมีมนุษยสัมพันธ์ในท้องถิ่นค่อนข้างมาก พอสมควร รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูง เพราะต้องอาศัยการติดต่อ ทั้งที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการกับปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับการแสดงในท้องถิ่นต่าง ๆ ตามสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

2. ผู้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในเรื่อง ที่จะทำการวิจัยอย่างถ่องแท้ รวมทั้งเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และเนื้อหาสาระ จึงจะทำให้ การพัฒนาหลักสูตรนั้น ๆ มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพอย่างแท้จริง

3. ควรมีการประเมินหลักสูตร ที่ครอบคลุมระบบหลักสูตรทั้งหมด